

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

w sprawie **W. M.**,
uniewinnionego od popełnienia czynu z art. 212 § 2 k.k. oraz w stosunku do którego
umorzono postępowanie o czyny z art. 212 § 2 k.k. i art. 216 § 2 k.k.,
w przedmiocie zasądzenia kosztów procesu,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.
w dniu 7 października 2020 r.,
kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich wniesionej na niekorzyść W. M.,
od postanowienia Sądu Okręgowego w L. z dnia 19 września 2019 r., sygn. akt V
Kz (...), utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 1
lipca 2019 r, sygn. akt IX K (...),

p o s t a n o w i ł:

- 1. uchylić zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w L. i
przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**
- 2. obciążyć Skarb Państwa wydatkami związanymi z
rozpoznaniem kasacji.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt IX K (...) Sąd Rejonowy w L.
umorzył postępowanie karne wobec W. M. oskarżonego o czyny z art. 212 § 2 k.k.,
wskazując jako podstawę tego rozstrzygnięcia art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. lub art. 17 § 1

pkt 6 k.p.k. (pkt 1, pkt 3 – 6). W pkt 2 wyroku Sąd ten uniewinnił W. M. od popełnienia czynu z art. 212 § 2 k.k. Na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k., Sąd Rejonowy orzekł, że „koszty procesu w kwocie 300 zł ponosi oskarżyciel prywatny” (pkt 7).

Wyrok uprawomocnił się w dniu 28 marca 2019 r.

W dniu 11 kwietnia 2019 r. adw. W. P. , działając w imieniu W. M., złożył wniosek o zasądzenie kosztów procesu od oskarżyciela prywatnego J. S. na rzecz oskarżonego W. M. w kwocie 10 984,41 zł. Obrońca domagał się zasądzenia kosztów procesu w oparciu o wykaz kosztów z kopiami faktur oraz biletów złożonych na rozprawie w dniu 17 stycznia 2019 r. (k. 1023)

Po wykonaniu zobowiązania do przedłożenia faktury VAT, ww. złożył fakturę VAT nr (...) za pomoc prawną udzieloną W. M. w postępowaniu o sygn. akt IX K (...) na kwotę 10 984,41 zł brutto (k. 1025 – 1026).

Postanowieniem z dnia 1 lipca 2019 r., sygn. akt IX K (...), Sąd Rejonowy w L. zasądził od oskarżyciela prywatnego J. S. na rzecz oskarżonego W. M. kwotę 10 984,41 zł tytułem poniesionych przez niego kosztów obrony (k. 1027).

Od powyższego postanowienia zażalenie wywiódł oskarżyciel prywatny. J. S. podniósł m.in., że postanowienie narusza „fundamentalną zasadę prawa - » powagi rzeczy osądzonej« (res iudicata)”, „wydane zostało bez wskazania podstawy prawnej jego wydania”, ewidentnie wykracza poza zakres wniosku złożonego przez pełnomocnika oskarżonego”, jak również „w sposób rażąco narusza inne przepisy prawa”. W związku z podniesionymi argumentami autor zażalenia wniósł o „uchylenia tego postanowienia w całości, nieuwzględnienia wniosku oskarżonego i w konsekwencji umorzenie postępowania w przedmiocie zasądzenia od oskarżyciela prywatnego poniesionych przez oskarżonego wydatków z tytułu obrony, bądź alternatywnie, w razie nieuwzględnienia tego wniosku, o przekazanie sprawy Sądowi Pierwszej Instancji do ponownego rozpoznania” (k. 1029 -1037).

Po wpłynięciu zażalenia do Sądu Okręgowego sprawa została zarejestrowana pod sygn. V Kz (...) i wyznaczono sędziego referenta (k. 1042, k. 1043).

Zarządzeniem z dnia 20 sierpnia 2019 r. wyznaczono termin posiedzenia na dzień 19 września 2019 r., o którym należało zawiadomić m.in. oskarżyciela prywatnego „J. S.” (k. 1044).

Po przeprowadzeniu posiedzenia, postanowieniem z dnia 19 września 2019 r., sygn. akt V Kz (...), Sąd Okręgowy w L. utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Od powyższego postanowienia kasację wywiódł, na niekorzyść oskarżonego W. M., Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucając orzeczeniu „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 117 § 2 k.p.k., polegające na rozpoznaniu zażalenia na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu w sytuacji, gdy oskarżyciel prywatny nie został prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia odwoławczego w tym przedmiocie”.

W związku z podniesionym zarzutem skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw obywatelskich jest zasadna i skutkuje uchyleniem zaskarżonego orzeczenia i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pierwszej kolejności stwierdzić należało, że postanowienie w przedmiocie kosztów procesu, wydane po zakończonym prawomocnie głównym nurcie postępowania sądowego, jest orzeczeniem sądu kończącym postępowanie w rozumieniu art. 521 § 1 k.p.k. (zob. postanowienie SN z dnia 13 września 2016 r., V KK 36/16). Wobec tego, że prawomocne postanowienie ustalające wysokość kosztów procesu rozstrzyga o tym, jaką kwotę kosztów będzie zobowiązana uiścić dana strona postępowania, należy uznać, że definitywnie kształtuje w tym zakresie jej sytuację prawną i wywołuje trwałe skutki prawne.

Zgodnie z art. 464 § 1 zd. 1 k.p.k. strony oraz obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie na postanowienie kończące postępowanie. Do postanowień kończących postępowanie należy postanowienie w przedmiocie zasądzenia kosztów z 1 lipca 2019 r., sygn. akt IX K (...). Nie ma bowiem wątpliwości, że kategoria „postanowień

kończących postępowanie” w rozumieniu art. 464 § 1 k.p.k. obejmuje także postanowienia kończące uboczny nurt postępowania karnego, a takim jest orzeczenie o kosztach sądowych dotyczących rozpoznania zasadniczego przedmiotu postępowania karnego (por. powołane już uprzednio postanowienie Sądu Najwyższego w sprawie V KK 36/16). Wobec tego Sąd II instancji był zobowiązany prawidłowo zawiadomić oskarżyciela prywatnego o terminie posiedzenia w przedmiocie rozpoznania zażalenia na postanowienie z dnia 1 lipca 2019 r. i dopiero po uzyskaniu informacji o prawidłowym zawiadomieniu strony mógł przystąpić do procedowania w przedmiocie zażalenia.

Zarządzeniem z dnia 20 sierpnia 2019 r. wyznaczono termin posiedzenia na dzień 19 września 2019 r., o którym należało zawiadomić m.in. oskarżyciela prywatnego „J. S.” (k. 1044). W protokole posiedzenia zapisano, że „na posiedzenie nikt się nie stawił, o terminie zawiadomieni prawidłowo” (k. 1047). Tymczasem ze złożonej do akt sprawy koperty z korespondencją kierowaną do oskarżyciela prywatnego wynika, że została ona zaadresowana do „J. S.”, a nie „J. S.”. Wobec tego, że po odbiór zgłosił się J. S., korespondencja nie została mu wydana i zwrócono ją do Sądu Okręgowego, po podwójnym awizowaniu (k. 1046).

W tym stanie rzeczy nie można uznać by J.S. został prawidłowo zawiadomiony o terminie posiedzenia. Tym samym zawarty w protokole posiedzenia zapis o jego prawidłowym zawiadomieniu jest niewłaściwy i nie uprawniał Sądu odwoławczego do rozpoznania tego dnia zażalenia oskarżyciela prywatnego na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu. Niewłaściwe określenie strony w zarządzeniu z dnia 20 sierpnia 2019 r., skutkowało tym, że strona nie została w rzeczywistości zawiadomiona o terminie posiedzenia, w którym miała prawo wziąć udział, co wynika również z art. 117 § 1 k.p.k. Jednocześnie zauważyć należy, że zgodnie z przepisem art. 117 § 2 k.p.k. czynności nie przeprowadza się, jeżeli osoba uprawniona nie stawiała się, a brak dowodu, że została o niej powiadomiona. Wskazany w tym przepisie brak dowodu obejmuje również sytuację, gdy osoba uprawniona nie została w ogóle powiadomiona o terminie dokonania czynności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2005 r., III KK 102/05, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., V KK 36/16). Wprawdzie oskarżyciel prywatny podjął próbę odebrania przesyłki

sądowej, lecz o miejscu i terminie posiedzenia ostatecznie nie powziął wiedzy, a zatem nie został prawidłowo zawiadomiony o tej czynności.

Opisany powyżej sposób procedowania rażąco naruszał przepis art. 117 § 2 k.p.k., a jednocześnie obraza tego przepisu mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. J. S. został bowiem pozbawiony możliwości bezpośredniego zaprezentowania okoliczności faktycznych i prawnych, które winny być rozpatrzone w kontekście ewentualnego weryfikowania wysokości żądanych przez W. M. kosztów obrony w postępowaniu IX K (...). Zauważyć bowiem należy, że J. S. w zażaleniu kwestionował wysokość zasądzonej kwoty kosztów poniesionych przez W. M. z tytułu ustanowienia w sprawie obrońcy oraz jego udziału w procesie. W jego ocenie wystąpiły rozbieżności w deklaracjach W.M. co do rzeczywiście poniesionych przez niego wydatków w związku z ustanowieniem obrońcy w sprawie, co powinno być zweryfikowane przez Sąd II instancji. Oskarżyciel prywatny kwestionował też samą dopuszczalność orzekania o kosztach po wydaniu wyroku z dnia 31 stycznia 2019 r., który zawierał już rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

Słusznie zatem podnosi w kasacji Rzecznik Praw Obywatelskich, że możliwość przedstawienia swoich racji w warunkach bezpośredniej argumentacji na posiedzeniu miała w tej sprawie istotne znaczenie dla oskarżyciela prywatnego.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że zarzuty podniesione w kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich okazały się w pełni zasadne, co musiało doprowadzić do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. w postępowaniu odwoławczym. O wydatkach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 638 k.p.k.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji postanowienia.